

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์
ของชาวอุรักลาโว้ยคริสเตียนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่
ภายหลังจากเหตุการณ์ทางสึนามิ ปี 2547¹

Transition of Ethnic Identity in Christian Ulak Lawoi of
Lanta Island, Krabi Thailand
after Tsunami Catastrophe in 2004¹

วีรภัทร จันทรเิก^{2*}
Weerapat Janroek^{2*}

¹ บทความงานวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาของชาวอุรักลาโว้ย: กรณีศึกษาชุมชนสังกาอู เกาะลันตา จังหวัดกระบี่”

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200

¹ This Article is part of a research entitled “The Conversion of Religious Beliefs of the Urak Lawoi: A Case Study of Sang Kha Ou Community, Lanta Island, Krabi Province”.

² Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University, Chiang Mai, 50200, Thailand

* Corresponding author, E-mail: Weerapatggolf@gmail.com

(Received: September 3, 2021; Revised: December 31, 2021; Accepted: January 4, 2022)

บทคัดย่อ

บทความนี้ ต้องการทำความเข้าใจการนิยามอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอุรักลาโว้ย ภายใต้การเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนา หลังจากเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ปี 2547 จากการเข้ามาช่วยเหลือขององค์กรทางศาสนาคริสต์ที่มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวอุรักลาโว้ยเกาะลันตา แม้ว่าอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในมิติความเชื่อทางศาสนาแบบดั้งเดิมที่มีความสำคัญกับผีบรรพบุรุษ จะยังคงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยอยู่ก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ปี 2547 เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึง การลดบทบาทของศาสนาดั้งเดิมและบทบาทของโต๊ะหม้อผู้นำจิตวิญญาณ มีการปรับเปลี่ยนความเชื่อใหม่ที่เกิดขึ้นตามคลื่นทางสังคมและวัฒนธรรมระลอกใหม่ที่พัดมาเยือนในรูปของการเข้าช่วยเหลือขององค์กรทางศาสนาคริสต์ จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนความเชื่อใหม่ ผู้ศึกษาพบว่า ชาวอุรักลาโว้ยในชุมชนสังกาอู มีความเชื่อทางศาสนาและมีข้อปฏิบัติทางศาสนาที่เริ่มแตกต่างกันออกไป แต่พวกเขาภายในชุมชนสังกาอูทั้งหมดก็ยังคงนิยามตัวเองและผู้อื่นภายในชุมชนที่มีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่อยู่บนฐานของศาสนาความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปว่า “ลูมะลาโว้ย” หรือ “พวกเราชาวอุรักลาโว้ย”

คำสำคัญ: อุรักลาโว้ย อุรักลาโว้ยคริสเตียน อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การปรับเปลี่ยน

Abstract

This article examines how the identity of the Ulak Lawoi ethnic group is defined after the 2004 tsunami disaster under the influence of changing religious beliefs. The presence of the Christian organization plays a crucial role in social and cultural changes among Ulak Lawoi ethnic in Lanta Island, Krabi. Even though their ethnic identity of animistic belief is insistently important. The social and cultural transformation as a result of the 2004 tsunami is a phenomenon that reflects the reduction of the role of traditional religion and shamans (To Moh), the spiritual leaders in the community. The reshaping of beliefs was molded by new social and cultural waves that come with support from the Christians organization, which resulted in the religious alteration. From a preliminary study, the researcher found out that a small group of Ulak Lawoi in the Sang Kha Ou community started to have different religious views. However, they still define themselves and others in the community who share the ethnic identity with different religious views as “Lu Moh Lawoi” or “We are Urak Lawoi.”

Keywords: Urak Lawaoi, Christian Ulak Lawoi, Ethnic Identity, Transition

บทนำ

“อุรักลาโว้ย” เป็นหนึ่งในสามกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในประเทศไทย อันประกอบไปด้วย มอแกน (Moken) มอแกลน (Moklen) และอุรักลาโว้ย (Urak lawoi) ที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่เกาะต่าง ๆ และบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน ภาคใต้ของประเทศไทย โดยชาวอุรักลาโว้ยตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดภูเก็ต ชุมชนราไวย์ สิเหร่ สะป้า แหลมหลา จังหวัดกระบี่ ชุมชนสังกาอู เกาะลันตา และจังหวัดสตูล ชุมชนบนเกาะอาดัง เกาะหลีเป๊ะ เป็นต้น ชนพื้นเมืองกลุ่มนี้อาศัยพื้นที่ดังกล่าวมาเป็นเวลากว่าหลายร้อยปี มีภาษาพูดเป็นของตนเองและมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่โดดเด่น อุรักลาโว้ย เป็นคำที่เจ้าของภาษาใช้เรียกตนเอง หมายถึง คนทะเล โดย “อุรัก” หมายถึง คน และ “ลาโว้ย” หมายถึง ทะเล

ชาวอุรักลาโว้ย ชุมชนสังกาอู เกาะลันตา เป็นชาวเลกลุ่มหนึ่งที่มีบรรพบุรุษเป็นชนท้องถิ่น มีวิถีสัญจรอยู่ในท้องทะเลและล่องเรือไปมาอยู่ในคาบสมุทรมาลายู ทะเลอันดามัน บรรพบุรุษของชาวอุรักลาโว้ยเป็นผู้บุกเบิกและค้นพบหาดทรายขาวยาวเหยียด จึงตัดสินใจขึ้นฝั่งและปักหลักที่บริเวณซึ่งพวกเขาเรียกว่า “ปาดัยซาตัก” หรือ เกาะลันตาในปัจจุบัน [1] นับเป็นแผ่นดินแรกที่บรรพบุรุษของพวกเขาริเริ่มตั้งถิ่นฐานถาวรในเขตน่านน้ำไทย ก่อนที่จะแยกย้ายขยายถิ่นฐานไปเกาะอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้เกาะลันตาจึงถูกขนานนามให้เป็นเมืองหลวงหรือศูนย์กลางของชาวอุรักลาโว้ยในเขตน่านน้ำไทย [2]

นอกจากกลุ่มชาวอุรักลาโว้ยที่มานับถืออาศัยอยู่ในเกาะลันตาแล้ว ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เข้ามาตั้งรกรากหลากหลายกลุ่มในช่วงเวลาแตกต่างกัน เช่น กลุ่มชาวมลายูมุสลิมที่โยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่แตกต่างกันออกไป ส่วนหนึ่งมาจากการหนีการปราบโจรสลัด และอีกส่วนหนีการถูกเกณฑ์ทหารจากเหตุการณ์ความวุ่นวายในช่วงยุคอาณานิคมอังกฤษเข้ายึดครองหัวเมืองมลายูของสยาม ประมาณ 200-150 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเวลาที่ใกล้เคียงกับกลุ่มชาวจีน (ฮกเกี้ยน) เดินทางค้าขายกับประเทศสิงคโปร์และเกาะหมาก (ป็นัง) ประเทศมาเลเซีย และตัดสินใจปักหลักทำการค้าบนเกาะลันตา ส่วนชาวไทยพุทธเป็นกลุ่มหลังสุดที่เข้ามาอยู่บนเกาะลันตา และส่วนใหญ่เข้ามารับราชการหลังจากที่เกาะลันตาเปลี่ยนสถานะเป็นอำเภอเกาะลันตาในปี 2444 [3] จนก่อให้เกิดพื้นที่พหุสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้คนในเกาะลันตามายาวนาน

ก่อนจะเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา วิถีชีวิตของชาวอุรักลาโว้ยในเกาะลันตา มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการเข้ามาของรัฐและระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ นับตั้งพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวปี 2528 หลังจากนั้นค่อยขยายออกไปรอบนอกประมาณปี 2531 [3] พื้นที่เกาะลันตาได้รับการขยายตัวจากการพัฒนาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ การขยายตัวของอำนาจรัฐและธุรกิจท่องเที่ยวอันเป็นผลมาจากการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเริ่มส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชาวอุรักลาโว้ย และผู้คนภายในเกาะลันตาอย่างไม่ทันตั้งตัว ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพภายในชุมชนเปลี่ยนไปเป็นระบบการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น ส่งผลให้แบบแผนวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปหลายประการ เช่น ระบบเงินตราเข้ามามีความสำคัญมากขึ้น เกิดอาชีพที่หลากหลายในชุมชน เช่น อาชีพรับจ้างทำงานในรีสอร์ท อาชีพนายหน้า ด้านการเมืองการปกครองทำให้ชาวอุรักลาโว้ยมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้น หน้าที่ของผู้นำชุมชนในเชิงจิตวิญญาณในอดีตคือ “โต๊ะหมอ”³ ถูกลดบทบาทลง มีการติดต่อกับบุคคล

³ โต๊ะหมอ คือ ผู้นำจิตวิญญาณที่ชาวอุรักลาโว้ยเคารพนับถือ มีสถานภาพทางสังคมทั้งในทางโลกและทางพิธีกรรม ผู้นำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่เชื่อมโยงระหว่างคนกับวิญญาณหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ และเป็นหมอยาที่คอยรักษาปัดเป่าโรคร้ายไข้เจ็บให้กับชาวอุรักลาโว้ย

ภายนอกเกิดการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม และรับเอาวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาปฏิบัติ คนในชุมชนมีค่านิยมทางด้านวัตถุมากขึ้น คนในชุมชนเข้าร่วมวัฒนธรรมประเพณีบางอย่างน้อยลง อย่างไรก็ตาม ด้วยพื้นฐานความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังมีสำนึกในบรรพบุรุษร่วมกัน มีความเป็นเครือญาติในชุมชน ทำให้ชาวอุรักลาไวย์ยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ภาษา และวิถีการดำรงชีวิต สิ่งเหล่านี้ถึงแม้จะไม่เข้มข้นเหมือนในอดีต แต่ก็เป็แรงยึดเหนี่ยวทางสังคมที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นไปอย่างไม่ววดเร็วนัก [4]

เหตุการณ์ภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ ปี 2547 แม้มองโดยผิวเผินจะไม่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา เพราะคนส่วนใหญ่จะอธิบายเหตุการณ์ในทางในธรณีวิทยาว่าทำให้เกิดปรากฏการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ แต่ผลลัพธ์ของการเกิดสึนามิ ในอีกมิติหนึ่งได้กลับกลายเป็นตัวกระตุ้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมแก่ชาวอุรักลาไวย์ได้อย่างรวดเร็วขึ้น [5] โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติความเชื่อและศาสนา จากการมาช่วยจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรการกุศลต่าง ๆ เช่น โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน และการจัดระบบนิเวศที่ยั่งยืนภายใต้การสนับสนุนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และภาคีความร่วมมือของมูลนิธิชุมชนไท แต่กลุ่มองค์กรที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการเปลี่ยนแปลงสังคม วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวอุรักลาไวย์ ชุมชนสังก้าอู เกะลันตามาก คือ กลุ่มองค์กรทางศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ในประเทศไทย ที่ใช้เงื่อนไขทางศาสนาเป็นข้อแลกเปลี่ยนกับการช่วยเหลือในเรื่องปัจจัยพื้นฐาน มอบเรือลำใหม่ให้กับชาวอุรักลาไวย์ และพร้อมกับการเผยแพร่ศาสนาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน

ตั้งแต่นั้นได้เริ่มเกิดการเปลี่ยนผ่านความเชื่อทางศาสนาจาก “วิญญาณนิยมไปสู่คริสต์ศาสนา” ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลาย ด้านหนึ่ง ชุมชนอุรักลาไวย์ได้รับการฟื้นฟูชีวิตทางเศรษฐกิจผ่านการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน แต่อีกด้านก็ประสบกับความขัดแย้งภายในครอบครัวและชุมชนอย่างไม่คาดคิด เช่น การไม่ยอมรับพี่น้องหรือเครือญาติภายในชุมชนที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ และเรียกกลุ่มคนที่เปลี่ยนศาสนาว่า “ใหม่คริสต์” (พวกคนคริสต์) เพราะมองว่า คนเหล่านี้ไม่มีจิตวิญญาณความเป็นชาติพันธุ์ชาวอุรักลาไวย์เต็มตัวเหมือนดังก่อน การไม่ยอมรับดังกล่าวยังส่งผลต่อเนื่องกับการประกอบพิธีกรรมทางสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ ของกลุ่มชาวอุรักลาไวย์ในเวลาต่อมาด้วย

จากสถานการณ์การปรับเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนา ภายหลังกภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ ปี 2547 ที่ได้ส่งผลต่อการนิยามอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ภายในชุมชนชาวอุรักลาไวย์ ชุมชนสังก้าอู ทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาการเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาของชาวอุรักลาไวย์ ในการเข้ามาของคริสต์ศาสนาที่ได้นำความเชื่อแบบใหม่เข้ามาให้กับกลุ่มชาวอุรักลาไวย์อย่างฉับพลัน กล่าวได้ว่าคลื่นยักษ์สึนามิได้ส่งบลงพร้อม ๆ กับการเกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ เกะลันตา ที่เกิดขึ้นมาอย่างเข้มข้น โดยผู้ศึกษาจะตั้งต้นตั้งแต่บริบทเกาะลันตาในยุคช่วงการท่องเที่ยวก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์สึนามิ และหลังเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ปี 2547 มาถึงปัจจุบัน นี้คือ ปรากฏการณ์ที่งานศึกษาวิจัยนี้ให้ความสนใจ โดยงานศึกษาวิจัยชิ้นนี้ จะใช้ชุมชนบ้านสังก้าอู เกะลันตา จังหวัดกระบี่ เป็นพื้นที่ในการศึกษา

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1) เพื่อศึกษาการนิยามอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอุรักลาไวย์ ที่เกิดขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางศาสนา ภายหลังกเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ปี 2547

ระเบียบวิธีการศึกษา

งานศึกษานี้อาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา ด้วยการทบทวนงานศึกษาผ่านเอกสารข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาไวก์ที่เคยมีการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ และเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในชุมชน ผ่านการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม อนึ่ง ผู้ศึกษามีความคุ้นเคยกับเกาะลันตาในฐานะมาตุภูมิที่มีการใช้ชีวิตในวัยเยาว์ และมีสายสัมพันธ์กับชาวอูรักลาไวก์ในชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาในฐานะลูกหลานชาวเกาะลันตา ประกอบกับการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งสองฝ่ายในชุมชนสังกั่ว และการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาวอูรักลาไวก์ดั้งเดิมกับกลุ่มชาวอูรักลาไวก์คริสเตียน โดยเน้นที่พื้นที่ทางความเชื่อและพิธีกรรมทางที่แสดงถึงเนื้อหาทางชาติพันธุ์อูรักลาไวก์ในวิถีชีวิตประจำวัน ในช่วงเวลาดังตั้งตั้งแต่ปลายปี 2562 ถึง ปลายปี 2563 โดยใช้มนทัศน์ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) ของ Barth, Fredrik [6] มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อูรักลาไวก์ เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่าการปรับเปลี่ยนความเชื่อในมิติทางศาสนาของชาวอูรักลาไวก์ ชุมชนสังกั่ว ภายหลังเหตุการณ์สึนามิ ปี 2547 มีผลอย่างไรต่อเนื้อหาความเป็นชาวอูรักลาไวก์

ผลการศึกษา

ลันตาในยุคการท่องเที่ยว ก่อนจะเกิดเหตุการณ์สึนามิ

ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลเริ่มกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยกระแสรองท่องเที่ยว ทำให้จังหวัดกระบี่ถูกเสนอชื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวเที่ยวชายฝั่งทะเลอันดามันเมื่อ ปี 2528 เป็นต้นมาและค่อย ๆ ขยายออกไปรอบนอก ประมาณปี 2531 [3] ด้วยสภาพของธรรมชาติที่มีความสวยงามของเกาะแก่งต่าง ๆ หาดทรายที่ขาวละเอียดน้ำทะเลที่ใสตมงาม พร้อมจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวภายนอกได้เข้ามาสัมผัส ซึ่งเกาะลันตาเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดกระบี่ที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ไปพร้อมกับการรักษาวิถีชีวิตชาวเกาะของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ยังไม่ค่อยถูกเปลี่ยนแปลงไปมากนัก

เกาะลันตาเริ่มเป็นที่รู้จักจากสังคมภายนอกมากขึ้น จากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกแห่งทุนนิยมที่แพร่สะพัดเข้ามาพร้อมกับการเปลี่ยนสถานะเกาะให้กลายเป็น “เกาะแห่งการท่องเที่ยว” ธุรกิจการท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างสูงและมีการขยายตัวเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชาวเกาะลันตาต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตทางสังคมเข้าสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวของเกาะที่มากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณ “หลังเกาะ” นั้นมีความครึกครื้นทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เริ่มจากตำบลลาดาลัน และบางส่วนของตำบลเกาะลันตาใหญ่ ได้แก่ บ้านคลองนิน บ้านคลองโตบ และบ้านคลองหิน [7]

Grambom, Lotta [8] นักมานุษยวิทยา ผู้ศึกษาปัญหาผลกระทบด้านสังคมและวิถีชีวิตของกลุ่มชาวอูรักลาไวก์ ในช่วงที่เกาะลันตาได้ถูกพัฒนาด้านการท่องเที่ยวไปอย่างรวดเร็ว เธอชี้ให้เห็นว่าปัญหาการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเกาะลันตาที่รุกคืบมาหาชาวอูรักลาไวก์นั้น ได้ส่งผลกระทบที่สำคัญในเรื่องวิถีชีวิตของชาวอูรักลาไวก์ ตั้งแต่การสัญจรทางทะเลและประกอบอาชีพทำกินทางทะเล เนื่องจากการเติบโตและการขยายพื้นที่ของโรงแรม รีสอร์ท ได้ปิดกั้นพื้นที่ชายหาดเป็นจำนวนมาก นายทุนหรือเจ้าของดินหน้าหาดผลักไล่ให้ชาวอูรักลาไวก์ไปอาศัยอยู่ไกลจากพื้นที่ที่เคยจอดเรือที่พวกเขาทำมาหากิน ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทำกินในพื้นที่เก่าได้ และแม้ว่าชาวอูรักลาไวก์จะยังคงธำรงวัฒนธรรม ภาษา ในทางชาติพันธุ์ และยังคงรักษาการดำรงวิถีชีวิตในรูปแบบเดิมมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ แต่กระแสโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ

โลกกลับไม่ส่งผลดีต่อชาวอุรักลาไวย์ ชาวอุรักลาไวย์ไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตเหมือนในรูปแบบเก่า รวมไปถึงระบบนิเวศที่ชาวอุรักลาไวย์ที่ต้องสูญเสียการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งเดิมเคยเป็นพื้นที่อาศัยอยู่ทำกินของพวกเขา การที่ต้องพึ่งตลาดเศรษฐกิจทำให้ชาวอุรักลาไวย์ต้องปฏิสัมพันธ์กับคนนอกมากขึ้น จนต้องเรียนรู้ปรับตัววิถีชีวิตให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะสังคมที่แลกเปลี่ยนด้วย “เงินสด” ที่ได้เข้ามาแทนแบบวิถีชีวิตแบบเก่าที่เคยแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับผู้คนภายในเกาะลันตา ชาวอุรักลาไวย์ต้องออกไปรับจ้างข้างนอกเพื่อแลกเปลี่ยนเงินในการซื้ออาหารและสิ่งจำเป็น

ในส่วนชุมชนสังก้าอู้นั้น มีผู้ที่เข้าไปศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม: ชาวเลสังก้าอู้อ.เกาะลันตา จ.กระบี่ ก่อนเหตุการณ์สึนามิในช่วงเวลา ปี 2544-2545 เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส [4] พบว่า ชุมชนแห่งนี้ให้ความสำคัญเคารพผู้อาวุโสเป็นอย่างมาก มีระบบ “เชื้อฟงโตะหมอ” แต่เมื่อมีการขยายอำนาจรัฐ เศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ และธุรกิจการท่องเที่ยวที่เป็นผลพวงการพัฒนาสู่ความทันสมัย ได้เกิดระบบโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นบางส่วนท้องถิ่น มีผู้นำส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการแยกออกมาตั้งหมู่บ้านใหม่ ส่งผลให้หน้าที่ “โตะหมอ” ค่อย ๆ ถูกลดบทบาทลงไปในระดับหนึ่ง รวมทั้งระบบสาธารณสุขจากภาครัฐที่เข้ามารักษาในการแพทย์ปัจจุบัน ส่งผลให้การรักษาพยาบาลแบบแผนโบราณของโตะหมอหรือที่เรียกว่า “ทำยา” ก็ถูกลดบทบาททางลงไปทางหนึ่ง ส่วนด้านเศรษฐกิจชาวอุรักลาไวย์ เริ่มถอยห่างจากเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเองไปสู่ระบบเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ในยุคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ชาวอุรักลาไวย์บางคนหันไปออกเรือพานักท่องเที่ยวชมเกาะต่าง ๆ บ้างก็ทำประมงเชิงพาณิชย์กันมากขึ้น เนื่องจากมีระบบเทคโนโลยีเครื่องยนต์เรือที่ทันสมัย และมีการพึ่งพาเศรษฐกิจกับสังคมภายนอกมากขึ้นภายใต้ระบบอุปถัมภ์ระหว่างเจ้าเก่าและชาวอุรักลาไวย์ ในขณะเดียวกันการอ้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ชาวอุรักลาไวย์ ยังคงรักษาความเป็นเครือญาติในชุมชนไว้อย่างเหนียวแน่น ยังทำให้ชาวอุรักลาไวย์รักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ภาษา และวิถีการดำรงชีวิต

แม้แบบแผนการใช้ชีวิตทางสังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจจะเปลี่ยนไปในบางเรื่อง แต่พื้นฐานความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังมีสำนึกในบรรพบุรุษร่วมกัน ความเป็นเครือญาติกันในชุมชนก็ทำให้ชาวอุรักลาไวย์ยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนไว้ได้ สิ่งเหล่านี้ถึงแม้จะไม่เข้มข้นเหมือนในอดีต แต่ก็เป็แรงเหนียวรั้งทางสังคมที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นไปอย่างไม่รวดเร็วนัก

สึนามิ...คลื่นที่พัดมาเปลี่ยน

เหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ปี 2547 ได้สร้างความเสียหายรุนแรงแก่ผู้คนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิในครั้งนี้ด้วย หลายพื้นที่ของเกาะได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะบริเวณฝั่งปากตะวันออกหรือที่ชาวบ้านมักจะเรียกกันว่าฝั่งหน้าเกาะ ที่ได้รับความเสียหายมากที่สุด ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชาวอุรักลาไวย์ ชุมชนสังก้าอู คลื่นยักษ์ได้สร้างความเสียหายแก่บ้านเรือนที่เรียงตัวยาวตามชายฝั่งทะเล ตลอดจนเรือหัวโทง⁴ ที่ผูกไว้ใต้ถุนบ้านหรือพื้นที่ตามอ่าวต่าง ๆ ในชุมชนสังก้าอู ต่างได้รับความเสียหายหลายลำ ส่งผลให้คนในชุมชนขาดเครื่องมือทำมาหากินประกอบอาชีพไม่ได้ ไม่มีเรือก็สามารถที่จะออกไปทำการประมงข้างนอกได้ ซึ่งการประกอบอาชีพประมงเป็นหัวใจหลักสำคัญของการทำมาหากินในชุมชนแห่งนี้

⁴ เรือหัวโทง เป็นเรือทำการประมงที่นิยมใช้กันทางชายฝั่งทะเลอันดามัน และยังเป็นเรือที่ไว้รับนักท่องเที่ยวไปเที่ยวตามเกาะต่าง ๆ ในฤดูกาลการท่องเที่ยว

หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรการกุศลต่าง ๆ เช่น โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนและการจัดระบบนิเวศที่ยั่งยืนภายใต้การสนับสนุนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และภาคีความร่วมมือของมูลนิธิชุมชนไท แต่กลุ่มองค์กรหลักที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดภายในการเปลี่ยนแปลงสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวอุรักลาไวย์ ชุมชนสังกั่วแห่งเกาะลันตา คือ กลุ่มองค์กรทางศาสนา เช่น คริสตจักรภาคที่ 17 ในสังกัดสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย⁵ ที่เข้ามาช่วยเหลือด้านปัจจัยพื้นฐานไปพร้อมกับการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ นิกาย โปรเตสแตนต์ องค์กรทางศาสนาได้มอบเรือลำใหม่ให้กับชาวอุรักลาไวย์ในชุมชนที่รับการช่วยเหลือ และพร้อมกับการเผยแพร่ศาสนาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ มีงานศึกษาของ Granbom, Lotta [9] นักมานุษยวิทยาชาวสวีเดน ผู้อยู่ในช่วงเหตุการณ์ช่วงดังกล่าว ได้บอกกล่าวไว้ว่า การเผยแพร่ศาสนาคริสต์มาพร้อมกับการแจกจ่ายอาหารให้ชาวบ้านหลายครั้ง ในแต่ละสัปดาห์จะมีการรวมตัวกันนมัสการในบ้านแทบทุกหลัง เรามักจะเห็นปฏิทินรูปภาพพระเยซูคริสต์แขวนไว้ตามบ้าน องค์กรคริสต์ศาสนาได้หยิบยื่นการช่วยเหลือทุกรูปแบบให้กับชาวอุรักลาไวย์ และชาวอุรักลาไวย์บางคนได้เริ่มเปลี่ยนศาสนาไปสู่คริสเตียน⁶

การเข้ามาให้ความช่วยเหลือขององค์กรทางศาสนาและเครือข่ายมีทั้งโครงการเร่งด่วนและไม่เร่งด่วน การแจกของยังชีพ อุปกรณ์การประมง และมอบบ้านหลังใหม่ให้กับมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์การช่วยเหลือด้านมนุษยชนของผู้เผยแพร่ศาสนาจากสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ชาวอุรักลาไวย์ที่ได้รับการช่วยเหลือเริ่มเกิดความพร้อมทางด้านที่อยู่อาศัย เครื่องมือทำมาหากิน ไม่จำเป็นต้องพึ่งพานายทุนแพปลาในชุมชนสังกั่วเหมือนเมื่อก่อน สืบเนื่องจากก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิ การประกอบอาชีพประมงภายในชุมชนแห่งนี้มี “ระบบแพปลา” ที่ถูกผูกขาดการรับซื้ออาหารทะเลโดยเจ้าแก่ในชุมชนที่เป็นชาวอุรักลาไวย์ด้วยกัน และเจ้าแก่คนจีนในชุมชนบ้านหัวแหลม ศรีราชา ที่เป็นชุมชนใกล้เคียงกัน เจ้าแก่แพปลาจะคอยสนับสนุนเงินทุนให้ เช่น เบิกค่าน้ำมันเรือ อวน หรืออุปกรณ์ซ่อมเรือให้ก่อน เมื่อชาวอุรักลาไวย์หาปลามาได้จะต้องนำมาขายให้กับเจ้าแก่ที่คอยอุปถัมภ์เงินทุนให้กับตนเพียงผู้เดียว ส่วนมากชาวอุรักลาไวย์จะผูกโยงอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของเจ้าแก่ปลารายใหญ่ในชุมชนของตนเองเสียเป็นส่วนใหญ่ เพราะสามารถต่อรองและเจรจาพูดคุยกันได้ง่ายและรู้จักนิสัยใจคอในฐานะญาติพี่น้องคนกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน

แต่ในยามนี้เอง รูปแบบการใช้ชีวิตของชาวอุรักลาไวย์ในด้านการตั้งบ้านเรือนก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากก่อน มาสู่รูปแบบการเกิดขึ้นการสร้างบ้านใหม่ จากการได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ที่อาจจะละเลยหรือมิได้เข้าใจรูปแบบและวิถีชีวิตของชาวอุรักลาไวย์ ทำให้การตั้งบ้านเรือนหลังจากเหตุการณ์สึนามิ ปี 2547 มีการเปลี่ยนแปลงไปที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเช่นเดิม เนื่องจากตัวบ้านที่สร้างใหม่นั้นตั้งอยู่บนเนินสูงลึกเข้าไปจากชายฝั่งทะเล และใช้รูปแบบบ้านที่ถูกกำหนดมาจากภายนอก ทำให้อัตลักษณ์ของรูปแบบบ้านและพื้นที่ตั้งบ้านเรือนเปลี่ยนไปไม่สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย [3] ต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวอุรักลาไวย์ เช่น ไม่มีพื้นที่ได้ถุนบ้านให้จอดเทียบเรือได้ หรือพื้นที่ในการถักและซ่อมอวนเรือที่เคลื่อนย้ายลงเรือได้สะดวก ซึ่งจากเดิมก่อนเหตุการณ์สึนามิ ปี 2547 การตั้งถิ่นฐานของชาวอุรักลาไวย์ในชุมชนสังกั่ว เกือบทั้งหมดอยู่ในลักษณะการตั้งถิ่นฐานแบบเรียงตัวยาวตามชายหาด ก่อนที่จะได้รับบ้านหลังใหม่จากความเสียหายของเหตุการณ์สึนามิ ปี 2547 และเริ่มขยับขยายมาตั้งถิ่นฐานแบบเรียงตัวยาวบนเนินในบางครัวเรือนกันมากขึ้น

⁵ สภาคริสตจักรในประเทศไทย เป็นองค์กรทางศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ ที่รวมตัวกันเพื่อทำพันธกิจของพระเจ้าในประเทศไทย อันประกอบด้วย พันธกิจด้านการประกาศเผยแพร่ศาสนา พันธกิจด้านการศึกษา พันธกิจด้านการรักษาพยาบาล และพันธกิจอื่น ๆ

⁶ คริสเตียน เป็นคำที่ผู้คนในสังคมไทยใช้เรียกผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์.

จะเห็นได้ว่าองค์กรทางศาสนาคริสต์เริ่มเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนวิถีชีวิตวัฒนธรรมและความเชื่อทางศาสนามากที่สุด สืบเนื่องมาจากการช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐที่ลงมาถึงชุมชนสังก้าอู มีสิ่งของช่วยเหลือที่จำกัดและไม่เพียงพอ สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อกลุ่มชาวอุรักลาไวย์ ในพื้นที่เกาะลันตา รวมทั้งผู้นำท้องถิ่นได้นำของบริจาคไปให้กับญาติพี่น้องของตนก่อน ทำให้สมาชิกภายในชุมชนคนอื่น ๆ ต่างได้รับของไม่ทั่วถึง เกิดความไม่พอใจกันภายในชุมชน และชาวอุรักลาไวย์บางส่วนหันไปขอความช่วยเหลือจากสภาคริสตจักรในประเทศไทยที่ได้มอบปัจจัยพื้นฐาน และได้รับการฟื้นฟูวิถีชีวิตได้อย่างรวดเร็ว [10] ประธานคริสตจักรสังก้าอู ได้เล่าเหตุการณ์ในครั้งนั้นให้กับผู้ศึกษาฟังว่า

“ของช่วยเหลือมาไม่ถึงทุกบ้าน ถึงที่นี้หน่วยงานคริสต์มาช่วย แต่ตอนนั้นยังไม่ได้รับเชื่อนะ หลังจากนั้น ประมาณ 2 ปี พี่จึงตัดสินใจรับเชื่อพระเจ้า” และ แสงจันทร์ ประโมังกิจ [11] ได้ให้สัมภาษณ์ผู้ศึกษาเสริมไว้ว่า

“สภาคริสตจักรเขาเอาลูกหมูชี้พรัมาให้เลี้ยงที่ริมทะเล เพื่อใช้ในการบริโภคนะ บริจาคเรือซึ่งเป็นเครื่องมือทำมาหากินให้กับชาวบ้านที่เรือเสียหายจากสึนามิ และศุภนิมิตให้การช่วยเหลือโดยการให้บ้านกับผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสึนามิ แต่ศุภนิมิตไม่ได้เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ส่วนการประกาศเผยแพร่เรื่องของพระเจ้าเกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันกับการเข้ามาให้ความช่วยเหลือ คือ เขาเข้ามาช่วยเหลือและเผยแพร่ศาสนาไปด้วย”

ภาพที่ 1 บ้านที่มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยสร้างให้กับชาวอุรักลาไวย์ชุมชนสังก้าอู หลังเหตุการณ์สึนามิ ปี 2547 และด้านซ้ายในรูปเป็นอนุสาวรีย์ธรรมในการรวมตัวประกอบกิจทางศาสนาของชาวอุรักลาไวย์คริสเตียน ที่มา:ผู้ศึกษา

ซึ่งผู้ศึกษาได้สอบถามต่อไปว่า ทางสภาคริสตจักรได้บังคับไหมว่า ถ้าเราจะรับการช่วยเหลือ เราต้องรับความเชื่อเรื่องพระเจ้าด้วยไหม [11]

“เขาไม่ได้บังคับ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของแต่ละบุคคล ”

จากการเข้าไปให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยพื้นฐานขององค์กรศาสนาคริสต์ และเกิดการเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาของชุมชนชาวอุรักลาไวย์ จนเริ่มเกิดเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาจากวิญญาณนิยมไปสู่คริสต์ศาสนา ประมาณหนึ่งร้อยกว่าคน ภายในระยะหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิที่เพิ่งจบลงไป 2 ปี ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

อย่างหลากหลายภายในสังคม ด้านหนึ่งพบว่า ชุมชนอูรักลาไวย์ได้รับการฟื้นฟูชีวิตทางเศรษฐกิจผ่านปัจจัยพื้นฐาน แต่อีกด้านหนึ่งก็ประสบกับความไม่ลงรอยภายในครอบครัวและชุมชนอย่างไม่คาดคิด เช่น การไม่ยอมรับพี่น้องหรือเครือญาติที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ หรือที่เรียกว่า “โหมคริสต์” (พวกคนคริสต์) เพราะมองว่า คนเหล่านี้ไม่มีจิตวิญญาณความเป็นชาติพันธุ์อูรักลาไวย์เต็มตัวเหมือนดังก่อน การไม่ยอมรับดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ ของกลุ่มชาวอูรักลาไวย์ในภายหลังตามมาด้วย

การที่ “โตะหมอ” หรือผู้นำจิตวิญญาณของกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่ม “ชาวอูรักลาไวย์ที่มีความเชื่อดั้งเดิม” ในเรื่องการนับถือผีบรรพบุรุษ ห้าม “ชาวอูรักลาไวย์คริสเตียน” ผังศพในสุสานเดียวกัน หากมีการเสียชีวิตภายในกลุ่ม หรือห้ามจัดกิจกรรมทางศาสนาในหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาความสัมพันธ์การใช้ชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลไปจนถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เกิดการทะเลาะภายในครอบครัวไม่ยอมรับสมาชิกในครอบครัวที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ ผู้ปกครองชาวอูรักลาไวย์ดั้งเดิมสั่งห้ามบุตรหลานพูดคุยกับนักเรียนชาวอูรักลาไวย์คริสเตียนภายในโรงเรียน

Nilsson, Erik [5] ได้ตั้งข้อเสนอบรรณการที่น่าสนใจว่า แม้เหตุการณ์ภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ ปี 2547 จะไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา และคนส่วนใหญ่จะอธิบายเหตุการณ์ทางในธรณีวิทยาว่าแผ่นดินเปลือกโลกเคลื่อนตัวขึ้นขนาดใหญ่เป็นแนวยาวออกไปโดยรอบบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย ทำให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิ แต่ผลลัพธ์ของการเกิดสึนามิ ในอีกมิติหนึ่งได้กลับกลายเป็นตัวกระตุ้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมแก่ชาวอูรักลาไวย์ได้ในวงกว้าง ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องไปแนวเดียวกับผู้ศึกษาว่า เหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ปี 2547 ได้สร้างคลื่นที่พลัด⁷ มาเปลี่ยนแปลงแก่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวอูรักลาไวย์ในเกาะลันตามากที่สุด ทั้งจากขนาดใหญ่โตของคลื่นสึนามิที่ทำลายที่อยู่อาศัย ข้าวของเครื่องใช้ และ “ความศรัทธา” ที่คลื่นสึนามิลูกใหญ่นำพามาในรูปของการช่วยเหลือจากหน่วยงานองค์กรการกุศลต่าง ๆ เข้ามาทำความรู้จักกับพวกเขามากขึ้น คลื่นสึนามิจึงมิได้เป็นเพียงพลังงานของกระแสน้ำที่ใหญ่โต แต่ยังเป็นพลังงานที่ส่งแรงกระเพื่อมมายังโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาไวย์แห่งเกาะลันตาอีกด้วย

ความเชื่อดั้งเดิมของชาวอูรักลาไวย์

ชาวอูรักลาไวย์เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษ เคารพนับถือวิญญาณของบรรพชนที่ตายจากไปแล้วและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เจ้าที่เจ้าทาง ไม่มีการแบ่งแยกอย่างแน่ชัดระหว่างธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มิ่งานศึกษาของ Nilsson, Erik [5] เสนอให้เห็นว่า การนับถือศาสนาดั้งเดิมหรือการนับถือผีบรรพบุรุษยังคงมีบทบาทสำคัญต่อชาวอูรักลาไวย์ในเกาะลันตา ถึงแม้ว่าชาวอูรักลาไวย์บางคนจะไม่เชื่อในเรื่องศาสนาดั้งเดิมแล้วก็ตาม แต่ยังมีชาวอูรักลาไวย์ที่ยังมีความเชื่อและประเพณีในรูปแบบเก่าและมีการปรับตัวเข้าไปสู่ศาสนาพุทธในบางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของณฤมล อรุโณทัย และคณะ และงานของ อาภรณ์ อุกฤษณ์ [2-3] พบว่า เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์จากบุคคลภายนอกมากขึ้นหรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่เข้ามาในชุมชนมากขึ้น ชาวอูรักลาไวย์เริ่มมีการซึมซับเอาวัฒนธรรมพุทธเข้ามาผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิม เช่น ไปทำบุญที่วัดของชาวไทยพุทธ หากมีผู้เสียชีวิตภายในกลุ่มชาติพันธุ์ก็ยังคงนิยมฝังศพ แต่งเปลว (ตกแต่งหลุมฝังศพ) แทนที่จะใช้วิธีเผาศพแบบชาวพุทธทั่วไป ผู้ศึกษาได้พูดคุยกับพิฑูรย์ ประโม่งกิจ [12] ชายชาว

⁷ ผู้ศึกษาตั้งใจใช้คำว่า “พลัด” ที่มียของภาษาท้องถิ่นปักขีใต้ที่แปลว่า หล่นทับ, ตกลงมาสู่

อุรูกลาไวย์ที่ยังนับถือความเชื่อดั้งเดิมว่า: ทำไมเลือกที่จะปรับตัวเข้าหาศาสนาพุทธมากกว่าศาสนาอื่น ๆ

“ไปติดต่อกันสิถ้าเป็นไปได้เลยให้เขาเรียนศาสนาพุทธในบัตร์ประชาชน เพราะปรับตัวเข้าหากันง่ายสุด ที่คิดว่านะ ยังอยากสนุก ยังอยากกินเหล้าได้อยู่ ส่วนอันอื่น...รู้สึกว่าการห้ามแข่งที่เอามาให้เรานะ แต่ถ้าจำไม่ผิดตอนที่สมเด็จพระราชทานนามสกุลให้กับชาวเล รู้สึกว่าในบัตร์ประชาชนก็ระบุว่า ศาสนาพุทธเลย เพราะตอนนั้นชาวเลยังนับถือศาสนาผี เท่าที่ผมเคยคุยกับ ส.อบต.ในชุมชน ”

ส่วนเอกสารระบุตัวตนที่ออกโดยทางราชการไทย เช่น เอกสารสำเนาทะเบียนบ้าน บัตร์ประจำตัว ประชาชนของชาวอุรูกลาไวย์ ชุมชนสังก้าอู๋ ระบุว่า พวกเขานับถือศาสนาพุทธ แต่ในความเป็นจริง ชาวอุรูกลาไวย์ ส่วนใหญ่ยังคงนับถือผีบรรพบุรุษ ตลอดจนรูปปั้นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ภายในชุมชนตนเองที่พวกเขาเคารพนับถือ แม้ว่าภายในโรงเรียนบ้านสังก้าอู๋ ณ ปัจจุบัน จะมีชั่วโมงเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยมีพระอาจารย์จากวัด เกาะลันตามาสอน ในชั่วโมงเรียนเรียนวันศุกร์ เวลา 14:00–15:00 น. ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาพบว่าครอบครัวหรือสมาชิกชาวอุรูกลาไวย์น้อยคนนักที่จะนิยมไปทำบุญที่วัดตามรูปแบบของพุทธศาสนิกชนไทยทั่วไป นอกจากการร่วมงานประเพณีบุญสารทเดือนสิบที่ปฏิบัติสืบกันมาในเชิงชาติพันธุ์ สัมพันธ์กับชาวไทยพุทธในเกาะลันตา และพื้นที่อำเภอใกล้เคียงในจังหวัดกระบี่

จากการที่ผู้ศึกษาเข้าไปสังเกตการณ์พบว่า ในสังคมที่นับถือผีบรรพบุรุษหรืออำนาจเหนือธรรมชาติต่าง ๆ ผีบรรพบุรุษมีบทบาทที่สำคัญในการตอบสนองการใช้ชีวิตประจำวันของชาวอุรูกลาไวย์ในชุมชนแห่งนี้ โดยเฉพาะการธำรงไว้ในเรื่องจิตวิญญาณความเป็นชาติพันธุ์อุรูกลาไวย์ในมิติทางความเชื่อ โต๊ะหมอผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้เชื่อมโลกวิญญาณกับโลกมนุษย์เข้าด้วยกัน สามารถทำนายอนาคตด้วยการสื่อสารกับผีบรรพบุรุษ และยังสามารถ “ทำนาย” รักษาอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ หรือบอกวิธีที่ผีบรรพบุรุษมาร้องขอ ด้วยการจัดงานเลี้ยงในสิ่งที่ผีบรรพบุรุษต้องการ (เกอนูรี) เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่ตัวลูกหลาน ตลอดจนการบนบานสิ่งต่าง ๆ ให้ผีบรรพบุรุษคอยจัดการเป็นธุระให้ มิเช่นนั้น ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่มักจะพูดถูกติดปากกันว่า “หากไม่ทำเดี๋ยวผีมันมาทวง” นอกจากนี้ผู้ศึกษาสังเกตเห็นว่า ชาวอุรูกลาไวย์บางคนเลือกที่จะไปหาโต๊ะหมอรักษาปดเป่าทำนายให้ก่อน ก่อนที่จะตัดสินใจไปโรงพยาบาล ซึ่งความเข้มข้นในมิติความเชื่อเหล่านี้ยังมีผลต่อชาวอุรูกลาไวย์ในกลุ่มผู้สูงอายุอยู่เป็นจำนวนมาก

ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อขอขวัญและกำลังใจให้กับลูกหลาน ชาวอุรูกลาไวย์ที่นับถือวิญญาณนิยมเชื่อว่าผีบรรพบุรุษจะคอยปกป้องคุ้มครองชีวิตให้กับลูกหลาน ผ่านการทำพิธีกรรมต่าง ๆ ในทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น พิธีบูชา เพื่อขอรับรองว่าเมื่อลมพัดมาขอให้ลูกหลานได้ปลอดภัย ๆ อย่าเจ็บอย่าไข้และปลอดภัยในการออกทะเล [13] พิธีลอยเรือ ที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ที่คอยตอกย้ำถึงความเชื่อความศรัทธาต่อผีบรรพบุรุษที่ชาวอุรูกลาไวย์เคารพนับถือ และส่งผีบรรพบุรุษกลับไปสู่ “ขุนงูญีร์” ที่ชาวอุรูกลาไวย์เชื่อว่าเป็นบ้านเก่าของบรรพบุรุษ [14] และได้ลอยเคราะห์ร้ายทั้งหลายในรอบฤดูกาลหรือรอบปีออกไปจากชุมชนของชาวอุรูกลาไวย์ที่เป็นผู้จัดขึ้น แม้ว่าในปัจจุบัน โลกความเป็นสมัยใหม่ในเทคโนโลยีทางสังคมได้พัฒนาไปมากพอสมควร แต่การนับถือผีบรรพบุรุษของผู้คนในชุมชนแห่งนี้ก็ยังคงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญของคนหมู่มาก ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ไปจนถึงระดับชุมชน

ศาสนาใหม่ในชุมชน

หลังจากที่เราเห็นพัฒนาการท่องเที่ยว และตามมาด้วยปรากฏการณ์ของเหตุการณ์สึนามิที่พัดผ่านมาเยือนความสัมพันธ์ชาวอุรูกลาไวย์ในทางจิตวิญญาณ และความเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติในทางพิธีกรรม

ยิ่งไปกว่านั้นมิชชันนารีคริสเตียนก็มีบทบาทกระตือรือร้น ในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อภายในกลุ่มชาติพันธุ์ ครั้งนี้ด้วย [9] สำหรับองค์กรคริสต์ศาสนาที่เข้ามาช่วยเหลือปัจจัยพื้นฐานและเผยแพร่ศาสนาไปพร้อมกัน หลังจากเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ปี 2547 ไม่แต่เพียงชาวอุรักลาไวย์ ชุมชนสังก้าอู้นั้นที่ได้รับความช่วยเหลือ แต่ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่ได้รับการช่วยเหลือเช่นกัน เช่น คนมลายูมุสลิมในเกาะลันตาที่ได้รับความผลกระทบจาก เหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิในครั้งนี้ด้วย ผู้ศึกษาได้พูดคุยกับคุณครูศศิธร กองแก้ว [15] คุณครูโรงเรียนบ้านสังก้าอู้นี้ เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“หน่วยงานคริสต์ได้มอบอุปกรณ์โรงครัวเพื่อที่ใช้ประกอบอาหารให้แก่นักเรียน ทางโรงเรียนรับ ผู้ปกครองก็โอเค บางครอบครัวก็เอาสิ่งของบริจาคด้วยเพราะลำบาก แต่ไม่เป็นคริสต์สักคน อันนี้เป็นของ ชุมชนคลองหินที่คนในชุมชนเป็นคนมุสลิม ไม่มีปัญหาอะไร สมัยที่ครูธรรสอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านคลองหิน หลังจากนั้น ปี 2554 ครูธรรย้ายมาสอนโรงเรียนสังก้าอู้นี้ และได้ข้อมูลจากครูประเสริฐ ครูชั้นมัธยม ครูเก่าของ โรงเรียนสังก้าอู้นี้ว่า เด็กที่นั่นเมื่อก่อนเป็นพุทธ มองว่าการเป็นคนคริสต์ เป็นคนดีมีน้ำใจ ให้อวน ให้เรือ จนสุดท้าย มาเป็นคริสต์ สาเหตุมาจาก ‘การให้ รับ ๆ’ เหมือนกับมาชักจูง ถ้าภาษาบ้านเราเหมือนกับมาล้างสมอง พวกกลุ่มคนคลองหินเคยพูดว่า มันรีจะมาล้างสมองพวกเราได้ แสดงว่าเขาฉลาด เขามีสมองที่จะคิด บางครอบครัวก็แอบรับ โตะอิหม่ามเขาแข็งแรง บางครอบครัวเราเข้าใจได้ เพราะมีความจำเป็น ถึงรับก็ไม่เข้า”

ผู้ศึกษามองว่า “การเผยแพร่ศาสนาในภาคใต้ดูจะยากลำบากอยู่ไม่น้อย เนื่องจากกระแส ศาสนาอิสลาม (อิสลามิกาวัตน์) ซึ่งเคร่งครัดในวัตรปฏิบัติได้หยั่งรากลึกอยู่ก่อนหน้านั้นนานแล้ว ผู้คนในสังคม จะอุทิศให้กับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามทุกแง่มุม จึงยากที่จะเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในพื้นที่ชุมชนที่มี ประชากรเป็นมุสลิมเป็นส่วนใหญ่” อำเภอกะลันตาคีเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีประชากรนับถือศาสนาอิสลาม เป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจในสังคมของกลุ่มชาวอุรักลาไวย์ที่ยังมีความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบาก เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ชาวอุรักลาไวย์หลาย ๆ คน เลือกที่จะเข้ารับการช่วยเหลือขององค์กรศาสนาคริสต์ เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นตัวเลือกการพึ่งพาที่ดีที่สุดในช่วงเวลานั้น แต่กระนั้นเองก็มีชาวอุรักลาไวย์หลาย ครอบครัวที่รับการช่วยเหลือในช่วงแรก และปฏิเสธที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ที่ทางองค์กร ทางศาสนาคริสต์เป็นผู้จัดขึ้น

จันทนา ทะเลเล็ก [10] เล่าถึงเหตุการณ์ตอนเกิดวิกฤติความเชื่อทางศาสนาจนเกิดมาเป็นความขัดแย้ง ในชุมชนที่ประสบพบเจอ ให้ผู้ศึกษาฟัง หลังจากเหตุการณ์สึนามิได้ 2 ปี ประมาณ ปี 2549 เริ่มมีพี่น้องชาวเล หลายคนรับเชื่อพระเจ้า ทางคริสตจักรเขาอยากสร้างโบสถ์ให้กับชาวอุรักลาไวย์คริสเตียนที่นั่น จนเกิดเหตุการณ์ ไม่เห็นด้วยของคนส่วนใหญ่ที่ยังนับถือผีบรรพบุรุษว่า ไม่สมควรที่จะมีโบสถ์ (คริสตจักร) ในชุมชนแห่งนี้

“เหมือนพี่น้องจะไม่เข้าใจ เขามองว่าคนที่นั่นละทิ้งความเชื่อเดิม ทั้งบรรพบุรุษ แล้วมา เชื่อพระเจ้าฝรั่ง เลยมีการประชุมทั้งหมดบ้าน...อย่างที่เคยบอกว่า เขาเรียกประชุมทั้งหมดบ้าน เขาก็จะแยก ชาวเลคริสต์และชาวเลที่นับถือผี เวลาประชุมก็มีการแยกกันคนละฝ่าย ทำให้เกิดอารมณ์น้อยใจอย่างมาก และเขาก็กังขาว่าใครที่เป็นคริสต์เมื่อตายไปแล้วก็จะเอาศพไปลอยทะเล ไม่เอาไปฝังที่ป่าช้า นี่คือการพูด ที่ออกมาจากโตะหมอ ช่วงนั้นที่ก็กลัวเหมือนกันนะ คิดว่าอยู่ได้อย่างไร คนในหมู่บ้านเกลียดเราขนาดนี้ เขาไม่อยากจะดูหน้าเรา

แต่พอเวลาผ่านไป สรุพบว่าชาวเลเขาไม่ได้เกลียดพี่ แต่เขาเกลียดพระเยซูที่ทำให้ชาวเลต้องแตกแยก โดยเฉพาะ โตะหมอได้ชี้หน้าด่าพี่เลย เขาว่า...เป็นใครมาจากไหน ลืมบรรพบุรุษแบบนี้ รู้ไหมว่าแผ่นดินนี้ใคร

เป็นผู้สร้าง เขาจะชี้หน้าคำพิไลยนะ หลังจากนั้นเขาจะมีแผนการโดยที่เขาไม่มองหน้าพิไลย เขาเกลียดแล้วเกลียดสุด ๆ เไลยนะ กับคนที่เป้นคริสเตียน โด๊ะหมอบเขาบอกว่า...คนทั้งหมู่บ้านไม่ชอบคริสเตียน”

ส่วน แสงจันทร์ ประโมทกิจ [11] ผู้ที่เจอวิกฤติความขัดแย้งทางความเชื่อ เธอเล่าถึงเหตุการณ์ในตอนนั้นว่า

“แต่ก่อนก็โดนต่อต้าน ถ้าเสียชีวิตไปจะไม่ได้อะไรที่สุสาน ถูกต่อต้านหลายสิ่งหลายอย่างจากคนที่ไม่เชื่อในเรื่องพระเจ้า เช่น คนรอบข้าง แม้กระทั่งครอบครัวของตัวเอง (พี่สาว) เอง ตอนนั้นก็กลัวเหมือนกันว่าถ้าเชื่อในพระเจ้าไปแล้ว ญาติพี่น้องจะเลิกคบ ซึ่งตอนนั้นก็จะกลัวว่าจะเอาอย่างไรดี แต่สุดท้ายก็จะเลือกที่จะเชื่อพระเจ้าต่อไป เพราะเชื่ออย่างไรก็ตาม พระเจ้าก็จะจัดสรรให้ทุกอย่างเป็นไปตามทางของพระองค์ สุดท้ายพ่อแม่ก็รับได้”

ซึ่งตรงกับข้อมูลที่อาภรณ์ อุทกฤษณ์ [3] นักมานุษยวิทยาอีกท่านหนึ่งที่เข้าไปทำงานวิจัยในขณะนั้นได้บันทึกไว้ว่า ตนเองได้เดินทางไปร่วมประชุมเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาดังกล่าวตามคำเรียกร้องของชาวเล โดยนัดหมายกันที่ลานวัฒนธรรม เมื่อไปถึงพบว่าสมาชิกชาวเลกลุ่มดั้งเดิมกับกลุ่มที่เปลี่ยนศาสนา แยกกันนั่งคนละฟาก ทนายความอาสาสมัครคนหนึ่งเข้าไปร่วมหาทางออกเริ่มด้วยคำถามว่า “ใครเป็นกลุ่มดั้งเดิมยกมือขึ้น” กลุ่มที่นั่งอยู่ฟากหนึ่งยกมือ เมื่อถามว่า “ใครที่เปลี่ยนศาสนายกมือขึ้น” อีกฝ่ายยกมือ แต่เมื่อถามว่า “ใครเป็นชาวเลยกมือขึ้น” ทุกคนยกมือขึ้นพร้อมกันโดยไม่ลังเล ระหว่างการประชุมหนุ่มชาวเลคนหนึ่งรำพึงกับอาภรณ์ด้วยสีหน้าปวดร้าวว่า “เมื่อก่อนอยู่กันได้ไม่มีปัญหา ตั้งแต่สืนามีมาพวกชาวเลเราแตกแยกกันไปหมด” เมื่อเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายพูดคุยกเปิดใจกันได้ข้อสรุปว่า ให้พบกันครึ่งทางภายใต้เงื่อนไขของชาวเลกลุ่มดั้งเดิมว่า “ห้ามสร้างโบสถ์ในหมู่บ้าน ห้ามนำศพมาทำพิธีและฝังร่วมกับบรรพบุรุษ ห้ามพูดจาดูหมิ่นเหยียดหยามกันสำหรับพิธีลอยเรือหากคิดว่าตัวเองยังเป้นชาวเลจะเข้าร่วมด้วยก็ไม่ขัดข้อง”

เลดูเหมือนว่าคลื่นสึนามิครั้งนี้ไม่ได้แค่พังกำแพงคอนกรีตสิ่งของเครื่องใช้ หากแต่ยังก่อร่างสร้างกำแพง เรา-เขา ในหมู่ชาติพันธุ์ชาวอุรักลาไวย์ตรงนี้ขึ้นมาด้วย

เวลาต่อมา สถานการณ์เริ่มกลับมามีดีขึ้น ถึงแม้จะใช้ระยะ 2-3 ปี ในการปรับความเข้าใจของคนในชุมชนสังกัอู จากการเคยกีดกันในพื้นที่ทางกิจกรรมในชุมชน ผู้ศึกษาก็ได้รับคำบอกเล่าจากคนในชุมชนว่า ในช่วงภายหลังข้อห้ามต่าง ๆ ที่เคยตกลงเริ่มจะเบาบางลง และอนุญาตในชาวอุรักลาไวย์คริสเตียนทำกิจกรรมเข้าร่วมกับชาวอุรักลาไวย์ที่นับถือผีบรรพบุรุษได้ อนุญาตให้ฝังศพแต่ห้ามปักไม้กลางแขน ซึ่งชาวอุรักลาไวย์คริสเตียนก็ยอมรับเงื่อนไขนี้ ส่วนประเพณีงานแต่งเปลวหลุมฝังศพ (เปอตตยี่รีย) ในช่วงเดือน 4 และเดือน 5 ของทุกปี ชาวอุรักลาไวย์ทั้งสองฝ่ายเริ่มไปร่วมประเพณีแต่งเปลว พร้อมตกแต่งสุสานบรรพบุรุษร่วมกัน พื้นที่ในเชิงประเพณีของการมีบรรพบุรุษร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงสถานะความเป็น “อัตลักษณ์ร่วมทางชาติพันธุ์” เพราะยังอาศัยลักษณะทางวัฒนธรรมบางประการร่วมกัน ในขณะที่คนหลาย ๆ คนถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง แต่ตัวปัจเจกบุคคลอาจจะระบุว่าตนเองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นก็ได้ ฉะนั้นแล้วสิ่งที่สำคัญในการศึกษาจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับกลุ่มชาติพันธุ์ แต่เป็นกระบวนการการระบุแสดง “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” (Ethnic Identity) ในการปฏิสัมพันธ์ในบริบทต่าง ๆ (Barth, Fredrik, 1969 อ้างใน ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2547) [6-16] (จินทนา ทะเลลึก, 2563) [10] ได้บอกกับนักศึกษาในเรื่องการปรับตัวเข้าหากันของคนในชุมชนให้กับผู้ศึกษาว่า

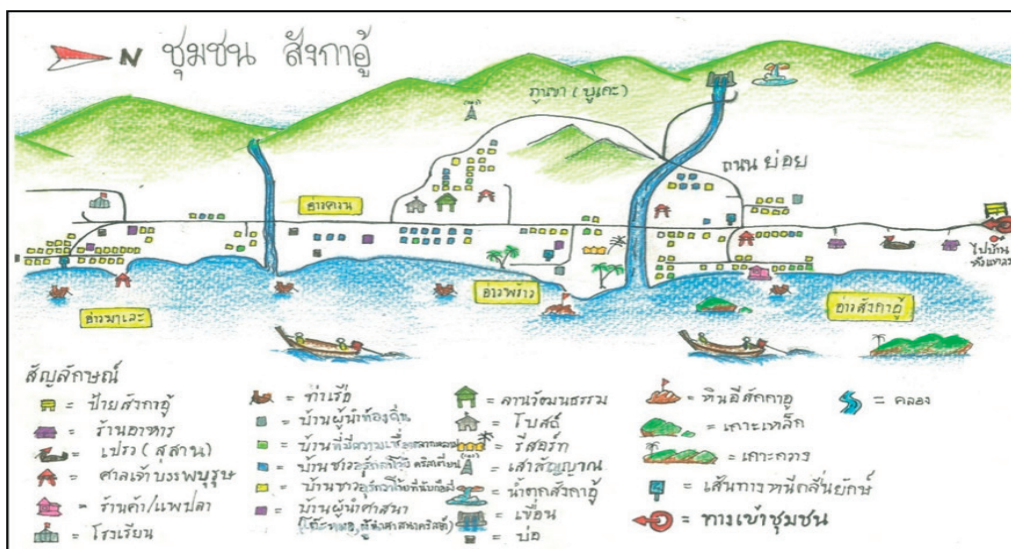
“คือพยายามให้เข้ากับพี่น้องให้ได้ อันไหนที่ช่วยเหลือได้ก็จะช่วย นอกเหนือจากการกราบไหว้เขาไปเช่นไหว้รูปปั้น ไปจุดธูป ตรงนี้เราไม่สามารถไปร่วมกับเขาได้ นอกนั้นเราก็ไปนั่งไปคุย ไปกินข้าวอะไรกับเขาได้”

เริ่มมีการยินยอมผ่อนปรนให้สร้างศาลาธรรมเพื่อทำกิจกรรมทางศาสนาได้ชุมชนสังก้าอู๋ได้ ต่อมาเมื่อปี 2562 ทางตัวแทนชาวอุรักลาโว้ยคริสเตียนได้ขอใช้สถานที่ของหน่วยงานมูลนิธิชุมชนไท ที่อยู่ติดกับลานวัฒนธรรมของชุมชน และพัฒนามาเป็นโบสถ์คริสต์จักรสังก้าอู๋ สังกัดคริสตจักรภาคที่ 17 มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย มาจนถึงปัจจุบัน แม้จะใช้ระยะเวลามากกว่า 10 ปี ในการก่อตัวของสถานที่ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ได้ ซึ่งในอดีตมีข้อตกลงตอนประชุมที่ลานวัฒนธรรมว่า ชาวอุรักลาโว้ยส่วนใหญ่ที่ยังนับถือผีบรรพบุรุษไม่ให้สร้างโบสถ์ฝ่ายในชุมชน และเพื่อรักษาความสัมพันธ์เอาไว้ ทางฝ่ายชาวอุรักลาโว้ย คริสเตียนก็ยินยอมและยืดหยุ่นในเรื่องนี้มาโดยตลอด ซึ่งปรากฏการณ์ในเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อและศาสนาใหม่ที่เข้ามาเผยแพร่ในหมู่ชาวอุรักลาโว้ยในชุมชนสังก้าอู๋ ล้วนมีการปรับตัวเพื่อให้เกิดการยอมรับในทางสังคมที่จะอยู่ร่วมกันกับคนในชุมชนให้ได้มากที่สุด อีกทั้งอุปนิสัยโดยรวมของชาวอุรักลาโว้ยต่างมีความรักในหมู่พี่น้องเครือญาติหรือพวกพ้อง ชอบอาศัยอยู่แบบสงบเรียบร้อย และไม่ชอบมีปัญหาหรือทะเลาะกับบุคคลใด ๆ โดยเฉพาะบุคคลภายนอก

จากเหตุการณ์การเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนา การนับถือศาสนาใหม่ของสมาชิกชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ได้บ่งบอกถึงการยอมรับในอัตลักษณ์ทางความเชื่อที่เกิดขึ้นใหม่ โดยมีพรมแดนทางศาสนาเป็นตัวชี้วัดในการนิยามอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ขึ้นมาใหม่ว่า ตนเองเป็น “ชาวอุรักลาโว้ยคริสเตียน” (Christian Ulak Lawoi) และข้อตกลงทั้งสองฝ่ายที่เริ่มยอมรับในอัตลักษณ์ความเป็นชาวอุรักลาโว้ยบางอย่างที่ยังมีจุดยืนร่วมกัน เช่น สำนักในบรรพบุรุษร่วมกัน มีความเป็นเครือญาติสนิทในชุมชนเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับโมทัศน์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของ Barth, Fredrik [6] ที่เสนอให้เห็นว่า “การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมจนถึงกระบวนการของการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรมสามารถยืนกรานให้เห็นว่า การติดต่อระหว่างชาติพันธุ์และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (inter-ethnic contract and interdependence)” และรวมถึงบริบทความสัมพันธ์ในกระแสโลกาภิวัตน์ในฐานะ “ชาติพันธุ์สัมพันธ์ (Ethnicity)” (Barth, Fredrik, 1969 อ้างใน ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2557) [6-17] ฉะนั้นแล้ว การยอมรับในอัตลักษณ์ทางความเชื่อที่เกิดขึ้นใหม่ในหมู่ชาวอุรักลาโว้ยคริสเตียน สะท้อนให้เห็นว่า พรมแดนทางความเชื่อกับพรมแดนทางชาติพันธุ์ไม่จำเป็นต้องซ้อนทับกันพอดี เพราะทั้งสองพรมแดนนี้สามารถที่จะยืดหยุ่นได้ไปตามเงื่อนไข เวลา และการเจรจาต่อรองเฉพาะหน้าได้

อุรักลาโว้ยสังก้าอู๋ ในคลื่นที่ตุงสบของปัจจุบัน

ปัจจุบันชาวอุรักลาโว้ย ชุมชนสังก้าอู๋ ประกอบด้วย 134 ครัวเรือน (บันทึกเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม ปี 2563 จากทำแผนที่เดินดินชุมชนของผู้ศึกษา) สามารถจำแนกลักษณะการตั้งถิ่นฐานออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การตั้งถิ่นฐานแบบเรียงตัวยาวตามชายทะเล และการตั้งถิ่นฐานแบบเรียงตัวยาวบนเนิน มีพื้นที่ผู้คนอาศัยอยู่ทั้งหมด 4 กลุ่มบ้านตามลักษณะภูมิประเทศที่มี “อ่าว” เป็นตัวขึ้น ได้แก่ อ่าวสังก้าอู๋ อ่าวพร้าว อ่าวควน และอ่าวมาและ ซึ่งการแบ่งกลุ่มย่อยตามอ่าวในมิติทางสังคมก็เป็นการรับรู้ของชาวอุรักลาโว้ยโดยใช้ “อ่าว” เป็นเครื่องหมายการแสดงอาณาเขตชุมชนย่อย พื้นที่ส่วนใหญ่เต็มไปด้วยภูเขาสลับซับซ้อน โดยมีบ่อน้ำจืดจำนวน 4 บ่อ และมีคลองน้ำจืด 2 สาย ไหลเกือบตลอดปี ผู้คนส่วนใหญ่เป็นเครือญาติพี่น้องเกือบทั้งชุมชน ใช้นามสกุล “ทะเลลึก” เป็นส่วนใหญ่ และมีนามสกุลอื่นปะปนอยู่บ้างจากการแต่งงานเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน ประกอบไปด้วย นามสกุลช้างน้ำ ขาวน้ำ ประมงกิจ และหาญทะเล

ภาพที่ 2 แผนที่เดินดิน ชุมชนสังกาอู๋ ที่มาโดยผู้ศึกษา จัดทำเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2563

ปัจจุบัน ในส่วนมิติความเชื่อทางศาสนา สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1. บ้านที่มีสมาชิกนับถือผีบรรพบุรุษทั้งหมด 2.บ้านที่มีสมาชิกรับถือศาสนาคริสต์ทั้งหมด และ 3.บ้านที่มีสมาชิกมีความเชื่อหลากหลายทางศาสนา กล่าวคือ สมาชิกในบ้านมีความเชื่อในระดับปัจเจกบุคคลที่แตกต่างกันออกไป มีทั้งการนับถือผีบรรพบุรุษและศาสนาคริสต์ จากประชากรทั้งหมด 411 คน โดยผู้ศึกษา ทำสัญลักษณ์ในแผนที่ด้วย รูปสี่เหลี่ยมตามสีต่าง ๆ

บ้านที่นับถือความเชื่อดั้งเดิม (ผีบรรพบุรุษ) 96 ครัวเรือน

บ้านที่นับถือศาสนาคริสต์ 22 ครัวเรือน

บ้านที่มีความเชื่อหลากหลายทางศาสนา 19 ครัวเรือน

จะพบว่า บริเวณอ่าวควนซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งโบสถ์คริสต์จักรสังกาอู๋ในปัจจุบัน มีชาวอุรักลาไวก์ที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นจำนวนมากที่สุด เนื่องจากผู้คนที่อาศัยบริเวณอ่าวควน เป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้รับสิ่งของบริจาคจากภาครัฐที่แจกจ่ายไม่ทั่วถึง และเป็นพื้นที่ถูกละเลยในการช่วยเหลือของผู้นำท้องถิ่นที่เลือกปฏิบัติ ทำให้พื้นที่ตรงนี้เป็นจุดแรก ๆ ที่ชาวอุรักลาไวก์ในบริเวณนี้ตัดสินใจเข้ารับการช่วยเหลือจากองค์กรทางศาสนาคริสต์ และทำกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งผู้คนที่อาศัยในอ่าวอื่น ๆ ที่มีความต้องการเข้ารับการช่วยเหลือจากองค์กรทางศาสนาคริสต์ในครั้งนี้ด้วย จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาทางชาติพันธุ์ในด้านความเชื่อทางศาสนาของชาวอุรักลาไวก์บางส่วน จากที่เคยนับถือผีบรรพบุรุษเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ ตั้งแต่ระดับตัวบุคคลไปจนถึงบางครอบครัวในชุมชนแห่งนี้ เป็นต้นมา

ปรากฏการณ์ภายหลังเหตุการณ์ทางสึนามิ ปี 2547 ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงแก่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวอุรักลาไวก์ และสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐที่ตกหล่นในการช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวก์ในเกาะลันตา การแจกจ่ายสิ่งของที่เลือกปฏิบัติของผู้นำชุมชนที่ทำให้เกิดผลกระทบทางจิตใจภายในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ความต้องการเข้าถึงปัจจัยขั้นพื้นฐานในยามเกิดวิกฤตภัยพิบัติทางธรรมชาติ กลับเป็นตัวดึงดูดหรือตัวเลือกเชิญชวนให้คนมารู้จักกับศาสนาคริสต์มากขึ้นผ่านการช่วยเหลือ และการสนับสนุนจาก

องค์กรเครือข่ายศาสนาคริสต์ที่เข้ามามีบทบาทหลักแทนหน่วยงานอื่น ๆ อันประกอบไปด้วย สมาคริสตจักรในประเทศไทย ภาคที่ 17 ที่เข้ามาช่วยเหลือปัจจัยพื้นฐาน มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ที่เข้ามาสร้างบ้านให้ใหม่ จำนวน 89 หลังคาเรือน องค์การกักตุนสรีระ สมาคมพระคริสตธรรมไทย และช่วยเหลือฟื้นฟูจิตใจให้ชาวอุรูกลาไวที่เพิ่งประสบภัยพิบัติสึนามิ ให้มีสภาพจิตใจที่รู้สึกปลอดภัยและมั่นคงขึ้น ผ่านการทำกิจกรรมกับองค์กรเครือข่ายทางศาสนาคริสต์ จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาในหมู่ชาวอุรูกลาไวคริสเตียน ทำให้ชุมชนสังกัเริ่มเป็นชุมชนพหุสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อทางศาสนามากขึ้น ซึ่งแต่ก่อนภายในชุมชนมีเพียงการระบาศาสนาพุทธในหลักฐานทางราชการและนับถือผีบรรพบุรุษในการประกอบพิธีกรรมเท่านั้น แม้จะเกิดการกีดกันไม่ยอมรับความเชื่อใหม่ต่อญาติพี่น้องชาวอุรูกลาไวที่หันไปนับถือศาสนาคริสต์เองก็ตาม ในช่วงระยะเวลาแรก ๆ หลังจากนั้นในช่วง 2-3 ปี ให้หลังที่ผ่านมา (ประมาณ ปี 2550) ชาวอุรูกลาไวมีลักษณะความสัมพันธ์กับคนในชุมชนไปในทิศทางที่ดีขึ้น ชาวอุรูกลาไวคริสเตียนเริ่มจัดกิจกรรมวันอีสเตอร์ เพื่อระลึกชาวอุรูกลาไวที่ล่วงลับไปแล้วโดยนำดอกไม้ไปวางไว้ที่สุสานและร่วมกันร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า ผู้ศึกษาได้คุยกับจิต ขาวน้ำ [18] ชายชาวอุรูกลาไววัยกลางคน เขาเป็นกลุ่มบุคคลแรก ๆ ในชุมชนสังกัที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์หลังจากเหตุการณ์สึนามิปี 2547 ได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“พอปรับความเข้าใจกลับมาดีขึ้น เราก็ชวนเขามางานของเราบ้าง เหมือนวันคริสต์มาสเราก็ชวนเขาให้มาจับของขวัญด้วยกัน มากินขนมจิ้นด้วยกัน หลาย ๆ คน เขาก็มาร่วม เราก็คิดใจที่เขาเปิดรับมากขึ้น พอถึงมีงานเลี้ยงทำบุญบ้าน เดือน 9 เขาก็มาบอกงานให้เราไปกินข้าวที่บ้านเจ้างาน (เจ้าภาพ) บางทีพวกเราก็ไปช่วยในงานด้วย”

แม้ว่าพิธีกรรมบางอย่างหรือข้อปฏิบัติจะเลื่อนหายไปจากชีวิตประจำวันของชาวอุรูกลาไวคริสเตียน เพราะขัดกับข้อปฏิบัติในหลักศาสนาในเรื่องการกราบไหว้บูชารูปเคารพ ที่ตนจะต้องนับถือพระเจ้าองค์เดียวตามหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ แต่ก็ยังมีพิธีกรรมหรือประเพณีบางอย่างในทางวัฒนธรรมที่ยังเป็นจุดร่วมของชาติพันธุ์ และปฏิสัมพันธ์บนพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไปในตอนต้น แต่ที่ขาดไม่ได้เลย คือพิธีลอยเรือ (ฮารีปราชัก) ที่คนในชุมชนยังให้ความสำคัญในวัฒนธรรมนี้อยู่ พิธีลอยเรือเป็นงานสำคัญประจำปีของชาวอุรูกลาไว ผู้ศึกษาสังเกตได้ว่า ชาวอุรูกลาไวที่ทำงานในต่างถิ่นจะเดินทางกลับมารวมญาติ และยังมีชาวอุรูกลาไวคริสเตียนจำนวนหนึ่งยังมาเข้าร่วมกิจกรรมในงานนี้อยู่ ถึงแม้ว่าชาวอุรูกลาไวคริสเตียนจะลดความสำคัญเรื่องผีบรรพบุรุษหรือตัดตัวเองไปจากโลกพิธีกรรมของผีบรรพบุรุษไปแล้วก็ตาม แต่ก็ยังให้ความสำคัญกับบรรพบุรุษในเรื่องสายโลหิตผู้มีพระคุณที่เลี้ยงดูพวกตนมา ผู้ศึกษาได้พูดคุยกับวีรภัทร์ ทะเลเล็ก [19] หนุ่มคนรุ่นใหม่ในชุมชนสังกั เขาได้บอกกับผู้ศึกษาไว้ว่า

“ผมคิดว่า หากไม่มีงานลอยเรือชาวเลแล้ว ก็เหมือนไม่มีชาวเลหลงเหลือในประเทศไทย ถึงแม้ว่าชาวเลคนที่เป็นคริสต์ เขาจะไม่สนุกเหมือนแรกแต่ก่อนแล้ว เราเองก็เสียดายมาก ทีมงานที่เข้าคริสต์ผู้ชายเขาก็ทำเรือเก่งมาก บางคนก็ตีระฆังก็เก่งด้วย ผู้หญิงเขาก็เต้นรอนแจ๊สกันเก่ง ผมเสียดายเอามาก ๆ ที่ไม่สนุก (สนุก) กันเหมือนแต่ก่อน เราเลยต้องสร้างทีมงานกันใหม่ ผมเองก็หัดเรียนรู้หัดจำว่าต่อเรือเขาทำพริ้อ เพลงนี้ตีพริ้อ (อย่างไร)”

ในอีกมิติพิธีลอยเรือก็คือ พื้นที่ของการรวมญาติที่ได้ดึงเอาพี่น้องคนทำงานต่างพื้นที่ให้มารวมตัวกันภายใต้บริบททางวัฒนธรรมที่ได้มีการสลายพรมแดนทางความเชื่อให้จางลงไปในระดับหนึ่ง ณ ขณะนั้น ซึ่ง

ในห้วงเวลาของพิธีกรรมนี้ ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมทุกคนจะพากันเรียกขานตัวเองว่า “ลูเหมาะลาไว้อิชักกาอู” ซึ่งหมายถึง พวกเราอุรักลาไว้อิชักกาอู คำเรียกขานอันนี้ได้เกิดขึ้นภายในสภาพการณ์ที่ อุรักลาไว้อิชักกาอู ได้เริ่มมีการแบ่งจำแนกกันตามความแตกต่างทางความเชื่อออกเป็น 2 กลุ่ม คือ “กลุ่มอุรักลาไว้อิชักกาอูที่มีความเชื่อดั้งเดิม” และ “กลุ่มอุรักลาไว้อิชักกาอูคริสเตียน” ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชาวอุรักลาไว้อิชักกาอูทั้งสองกลุ่ม ได้เปลี่ยนมุมมองความคิด และความเชื่อต่อพิธีกรรมการลอยเรือที่แตกต่างกันออกไป กระทั่งทุกวันนี้ชาวอุรักลาไว้อิชักกาอูส่วนใหญ่ในชุมชนสังก้าอูยังคงเข้าร่วมในพิธีลอยเรือ ถึงแม้กลุ่มความเชื่อดั้งเดิมจะเป็นผู้ดำเนินรายการหลัก และกลุ่มคริสเตียนจะเลือกเข้าร่วมเฉพาะในส่วนของการแห่เทียนเท่านั้น แต่รูปแบบของการเข้าร่วมงานของทั้งสองกลุ่มดังกล่าว ก็ได้สะท้อนให้เห็นว่า พิธีกรรมลอยเรือยังคงเป็นพิธีที่เอื้อพื้นที่ให้เกิดการเชื่อมร้อย และเป็นตัวดำรงพื้นที่ของความสัมพันธ์ในระหว่างชาติพันธุ์ อุรักลาไว้อิชักกาอูเช่นเดิมอยู่ดี

สรุปและอภิปรายผล

ภูมิโนเวศที่เรียกว่าเกาะลันตาหรือชุมชนสังก้าอูเองก็ตาม ไม่ได้เป็นสังคมปิดที่โดดเดี่ยวแข่งแย้งหรือปฏิเสธกันเพียงแค่ผู้คนภายในเกาะอีกต่อไป หากแต่เป็นภูมิโนเวศที่เปิดรับสังคมปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกเพื่อความอยู่รอดไปตามบริบททางสังคมหรือสถานการณ์ ที่เป็นเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ได้ไหลเข้ามาปะทะกับความเป็นชาติพันธุ์อุรักลาไว้อิชักกาอู เช่น การติดต่อความเป็นสมัยใหม่ในหลาย ๆ รูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่หลังเหตุการณ์สึนามิ ปี 2547 ที่ชี้ให้เห็นการเปิดรับปฏิสัมพันธ์การช่วยเหลือจากโลกภายนอกที่มากขึ้น จากการพัดมาเยือนของคลื่นระลอกใหม่ที่กำลังส่งแรง ทำลายมาด้วยการเข้ามาปรับเปลี่ยนเนื้อความเป็นชาติพันธุ์อุรักลาไว้อิชักกาอูในมิติความเชื่อทางศาสนา ที่ส่งผลต่อการปรับตัวและข้อตกลงในการยอมรับของผู้คนในสังคม ด้วยเงื่อนไขเช่นนี้ ทำให้เกาะลันตา ชุมชนสังก้าอู หรือแม้แต่เนื้อหาความเป็นชาวอุรักลาไว้อิชักกาอู ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามมาตรฐานเกณฑ์การจัดจำแนกแบบตายตัวว่า ความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในตัวพวกเขาจะต้องนับถือศรัทธาบรรพบุรุษเท่านั้น หรือห้ามนับถือความเชื่อทางศาสนาอื่น พิธีกรรมในทางชาติพันธุ์บางอย่างสามารถถูกดัดทอน เพื่อปรับตัวให้เข้ากับหลักข้อปฏิบัติทางศาสนาใหม่ที่ไหลเข้ามาในหมู่ชาวอุรักลาไว้อิชักกาอู พร้อมกับคลื่นยักษ์สึนามิ อย่างเช่นที่เราได้เห็นได้ในกรณีของชาวอุรักลาไว้อิชักกาอูคริสเตียน ชุมชนสังก้าอู เกาะลันตา ที่คริสต์ศาสนาได้กลายมาเป็นปัจจัยใหม่ที่สำคัญในการประกอบสร้างตัวตนเชิงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์แบบใหม่ให้กับชาวอุรักลาไว้อิชักกาอูคริสเตียน

ทั้งนี้อัตลักษณ์ร่วมทางชาติพันธุ์บางอย่างยังคงดำรงอยู่ แม้ว่าการเคารพโต๊ะหม้อและการนับถือศรัทธาบรรพบุรุษจะทยอยเจือจางลงไปแล้ว แต่ในปัจจุบันชาวอุรักลาไว้อิชักกาอูก็ยังได้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำหน้าที่รักษาความเป็นชาติพันธุ์ร่วมกันกับชาวอุรักลาไว้อิชักกาอูในชุมชนอ่าวอินบนเกาะลันตา เช่น งานแต่งเปลว ในฐานะที่มีบรรพบุรุษร่วมกัน งานลอยเรือที่ไปร่วมสนุกถึงแม้จะไม่ได้เต็มที่เหมือนเมื่อก่อน ชาวอุรักลาไว้อิชักกาอูคริสเตียนจะดัดบทบาทในเรื่องพิธีเชิงลึกที่มีการบูชาเคารพ การไหว้เข้ามา แต่ในกิจกรรมความรื่นเริงก็ยังมิขาดหายไปเหมือนเดิม และคำเรียกที่ยังนิยามความเป็นพวกเราหรือพวกเดียวกันในหมู่ชาติพันธุ์อุรักลาไว้อิชักกาอู คือคำว่า “ลูเหมาะลาไว้อิชักกาอู” ที่มีนัยแสดงให้เห็นถึงการยังคงดำรงอยู่ของความรู้สึกสำนึกเป็น “พวกเราชาวอุรักลาไว้อิชักกาอู” ซึ่งเป็นคำที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า คลื่นยักษ์สึนามิจะพัดมาเอาความเปลี่ยนแปลงที่มากมายเพียงใดมาสู่ชาวอุรักลาไว้อิชักกาอูแห่งเกาะลันตาก็ตาม ในระดับลึกของความรู้สึกพวกเขาก็ยังคงเป็นชาติพันธุ์อุรักลาไว้อิชักกาอูหรือเผ่าชนคนทะเล ผู้ที่มีมาจากรบรรพบุรุษเดียวกัน และแม้ว่าคริสต์ศาสนาอาจขีดเส้นพรมแดนทาง

ชาติพันธุ์ในด้านความเชื่อที่มีหลักความเชื่อแบบใหม่ให้กับพวกเราได้ แต่คริสตศาสนาก็ไม่อาจจะเข้ามากร่อนทำลายหรือลบเลือนพรมแดนทาง “ความรู้สึกสำนึก” ถึงความเป็นชาติพันธุ์เดียวกันได้อย่างถอนรากถอนโคน ยิ่งคริสตศาสนารุกคืบเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับอุรักลาโว้ยแห่งเกาะลันตามากเท่าไร ความเป็นชาติพันธุ์ของเราก็กิ่งแตกกิ่งก้านผลิบานใหม่ออกไปในรูปแบบที่หลากหลายขึ้น เพราะพรมแดนทางความเชื่อกับพรมแดนทางชาติพันธุ์ไม่จำเป็นต้องซ้อนทับกันพอดี พรมแดนทั้งสองนี้สามารถที่จะยืดหยุ่นได้ไปตามเงื่อนไข เวลา และการเจรจาต่อรองเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งคนในชาติพันธุ์ก็สามารถก้าวข้ามเส้นแบ่งนี้ได้ และในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่มีอยู่กับกลุ่มเก่าได้

อุรักลาโว้ยแห่งสังกาอู่ที่กำลังก้าวเดินไปในทิศทางที่แตกต่างมีจุดหยุดยั้งตัวที่เป็นหนึ่งเดียวกัน แม้ปัจจุบันจะมีการแบ่งตัวออกมาเป็น 2 กลุ่มย่อยความเชื่อ แต่ทิศทางความเป็นไปของกลุ่มความเชื่อทั้งหลายก็ล้วนโยงใยในระดับลึกกับสำนึกความเป็นชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย หรือที่เรียกว่า “จิตสำนึกทางชาติพันธุ์” ซึ่งมีฐานคิดแบบอัตวิสัยที่มองตัวตนทำความเข้าใจต่อความเป็นชาติพันธุ์สัมพันธ์มากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกมาให้เห็นว่า งานแต่งเปลว งานลอยเรือ ต่างมีจุดมุ่งหมายระลึกถึงการมีบรรพบุรุษร่วมกัน ทั้งในฐานะผู้ให้กำเนิดชีวิตของชาวอุรักลาโว้ยคริสเตียน และในฐานะเป็นที่เคารพทางจิตวิญญาณกับการนับถือผีบรรพบุรุษของชาวอุรักลาโว้ยที่มีความเชื่อดั้งเดิม ในอีกมิติหนึ่งพื้นที่จตุรรมทางวัฒนธรรมกลับได้สลายพรมแดนทางชาติพันธุ์ไปชั่วขณะ ด้วยการดึงผู้คนเข้ามารวมญาติให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน และเกิดพลังชักทอความเป็นเครือญาติที่เหนียวแน่น สำนึกดังกล่าวได้ทำการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมแบบข้ามความเชื่อเกิดขึ้นได้จริง

References

- [1] Butler, N. (2018). The Urak Lawoi from pioneers become others. *Rusamilae Journal*, 39(1), 13-18. (In Thai)
- [2] Arunotai, N. et al. (2014). *Cultural skill: Many stories of Moken Moklen and Urak Lawoi the brave people of Andaman*. Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre. (In Thai)
- [3] Ukrit, A. (2011). *The dynamics of interactions and ethnic maintenance of Lanta islanders in Krabi Province*. Doctor's Thesis. Thaksin University. (In Thai)
- [4] Srisukasai, Y. (2002). *Socio-economic and cultural changes: A case study of Sanga-Ou Sea Gypsies at Ko Lanta, Krabi Province*. Master's thesis. Chulalongkorn University. (In Thai)
- [5] Nilsson, E. (2010). *Waves of change: Traditional religion among the Urak Lawoi, Sea Nomads of Ko Lanta Thailand*. VDM Verlag.
- [6] Barth, F. (1969). *Ethnic groups and boundaries: The social organization of cultural difference*. Universitetsforlaget.
- [7] Goonchorn Na Ayuthaya, M. (2007). *Looking the Lanta Sea: From Tsunami to proud life*. Milky Way Press. (In Thai)

- [8] Granbom, L. (2004). *A field study of the original native people Urak Lawoi of The Adaman Sea Ko Lanta and the problems they face with rapid tourism development*. Master's thesis. The University of Lund.
- [9] Granbom, L. (2017). *The second wave: The Urak Lawoi after the Tsunami in Thailand*. Lund University.
- [10] Thaleluek, J. (2020, October 4). Personal interview [Personal interview].
- [11] Pramongkit, S. (2020, September 19). Personal interview [Personal interview].
- [12] Pramongkit, W. (2020, September 29). Personal interview [Personal interview].
- [13] Ukrit, A. (1989). *The boat float ritual: A reflection of the social and cultural life of Chao Le a case study in Ban Hua Laem, Ko Lanta Krabi Province, Thailand*. Master's thesis. Silpakorn University. (In Thai)
- [14] Hogan, D. W. (1972). Men of the sea: Coastal tribes of South Thailand's west coast. *The Journal of The Siam Society*, 60(1), 205-235.
- [15] Kongkaew, S. (2020, September 2). Personal interview [Personal interview].
- [16] Prachuabmoh, C. (2004). *Rethinking approaches of ethnic study across times: In ethnic approaches*. Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre. (In Thai)
- [17] Leepreecha, P. (2014). Paradigms of studies on ethnicity. *Journal of Mekong Societies*, 10(3), 219-242. (In Thai)
- [18] Chaonam, C. (2020, December 17). Personal interview [Personal interview].
- [19] Thaleluk, W. (2020, October 14). Personal interview [Personal interview].